

17 червня 2026 р.

АНАЛІЗ ЗАКОНОПРОЄКТУ

«Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо приведення його у відповідність із Законом України від 09 січня 2025 року № 4196-ІХ «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб»

ІНІЦІАТОРИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Міністерство фінансів України (розробник [документу](#))

ЗАГАЛЬНИЙ КОНТЕКСТ

9 січня 2025 року Верховною Радою України було прийнято Закон № 4196-ІХ «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб». Однією з ключових цілей цього Закону стало завершення реформи корпоративного законодавства та припинення дії Господарського кодексу України. На виконання вимог Закону України № 4196-ІХ від 09.01.2025р. та Плану заходів щодо забезпечення його реалізації було розроблено законопроект, метою якого є приведення положень Податкового кодексу у відповідність до Цивільного кодексу України та спеціального законодавства після втрати чинності Господарським кодексом України.

Законопроект має переважно техніко-юридичний характер, однак містить низку положень, які безпосередньо стосуються громадських об'єднань, благодійних організацій, творчих спілок, професійних об'єднань, інших неприбуткових юридичних осіб та державних і комунальних підприємств, що підлягають трансформації у господарські товариства.

СУТЬ ЗАПРОПОНОВАНИХ ЗМІН

Законопроект передбачає внесення змін до Податкового кодексу України щодо:

- приведення термінології Податкового кодексу у відповідність до Цивільного кодексу України та Закону № 4196-ІХ;
- оновлення визначень організаційно-правових форм юридичних осіб;
- запровадження визначення поняття «непідприємницькі товариства, установи та організації»;
- встановлення шестимісячного строку для приведення установчих документів неприбуткових товариств у відповідність до нового законодавства;
- уточнення правил оподаткування державних підприємств після втрати чинності Господарським кодексом України;
- уточнення правил сплати ПДФО відокремленими підрозділами;
- оновлення переліку непідприємницьких товариств, установ та організацій для цілей податкового законодавства.

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Законопроект містить низку положень, які можуть мати позитивний ефект для організацій громадянського суспільства:

1. Усунення законодавчих колізій. Проект забезпечує узгодження Податкового кодексу із новою системою корпоративного законодавства після втрати чинності Господарським кодексом України, що сприятиме більшій правовій визначеності.

2. Підвищення юридичної визначеності для неприбуткового сектору. Визначення поняття «непідприємницькі товариства, установи та організації» створює більш чітку нормативну основу для застосування податкових пільг і функціонування нового Реєстру непідприємницьких товариств, установ і організацій.

3. Перехідний період для адаптації документів. Надання шестимісячного строку для приведення установчих документів у відповідність із новими вимогами дозволяє уникнути різкої втрати неприбуткового статусу та забезпечує можливість поступового переходу до нової моделі регулювання.

4. Узгодження правил адміністрування ПДФО. Уточнення статусу відокремлених підрозділів дозволить уникнути різного трактування місця сплати податку на доходи фізичних осіб та сприятиме більш ефективному адмініструванню місцевих бюджетів.

5. Комплексне оновлення податкової термінології. Законопроект сприятиме однаковому застосуванню термінів у податковому, цивільному та корпоративному законодавстві, що відповідає принципу юридичної визначеності.

НЕГАТИВНІ АСПЕКТИ ЗАКОНОПРОЄКТУ

Попри декларовану мету, законопроект містить значні системні ризики:

1. Недостатня деталізація наслідків для неприбуткових організацій. Законопроект не визначає порядок підтвердження неприбуткового статусу після приведення установчих документів у відповідність до нового законодавства. Незрозумілими залишаються питання повторного включення до Реєстру, автоматичної актуалізації даних та наслідків для ОГС у разі недотримання шестимісячного строку.

2. Ризики втрати неприбуткового статусу. Якщо організація не встигне внести зміни до установчих документів у встановлений строк, існує ризик виключення з Реєстру із відповідними податковими наслідками. Особливо актуальним це може бути для громадських організацій, благодійних організацій, професійних спілок, творчих спілок та інших інститутів громадянського суспільства.

3. Відсутність спеціальних перехідних механізмів. Проект не визначає процедури взаємодії між державним реєстратором, ДПС та неприбутковими організаціями під час оновлення інформації. Це може створити додаткове адміністративне навантаження.

4. Невизначеність окремих нових термінів. Попри оновлення термінології, окремі поняття можуть потребувати додаткових роз'яснень ДПС, зокрема щодо практичного застосування визначення «непідприємницькі товариства».

5. Додаткові адміністративні витрати. Хоча пояснювальна записка зазначає, що законопроект не потребує бюджетних витрат, не враховано те, що на практиці юридичні особи нестимуть витрати на підготовку нових редакцій статутів та юридичний супровід, оновлення внутрішніх документів та адаптацію податкового обліку.

Для невеликих громадських і благодійних організацій такі витрати можуть бути відчутними.

ВИСНОВОК

Законопроект має переважно техніко-юридичний характер і є необхідним етапом імплементації Закону України № 4196-IX, який реформував систему регулювання юридичних осіб після втрати чинності Господарським кодексом України. Його прийняття забезпечить узгодження Податкового кодексу України із Цивільним кодексом України та спеціальним законодавством, сприятиме підвищенню юридичної визначеності та спростить застосування норм податкового законодавства.

Водночас окремі положення законопроекту потребують додаткового нормативного врегулювання, насамперед щодо механізму збереження неприбуткового статусу, порядку взаємодії з ДПС під час оновлення установчих документів та наслідків недотримання встановленого шестимісячного строку.

Для організацій громадянського суспільства законопроект не змінює умов здійснення статутної діяльності чи порядку оподаткування по суті, однак вимагає приведення корпоративної документації у відповідність із новим законодавством. За умови належного нормативного супроводу та своєчасного офіційного роз'яснення процедур такі зміни можуть сприяти підвищенню правової визначеності діяльності ОГС. Водночас відсутність деталізованих перехідних механізмів створює ризики додаткового адміністративного навантаження та правової невизначеності для неприбуткового сектору.

З огляду на це, законопроект може бути підтриманий концептуально, однак доцільним є його доопрацювання в частині перехідних механізмів реалізації, що дозволить мінімізувати адміністративне навантаження на неприбутковий сектор та забезпечити безперервність його діяльності.